

Stručni rad

Razvijanje govornog nastupa s elementima formativnog praćenja u 1. razredu osnovne škole

Tamara Biderman, mag. prof. raz. nastave
Osnovna škola Tone Okrogar Zagorje ob Savi

Sažetak

U radu je predstavljen i opisan model razvoja govornog nastupa s elementima formativnog praćenja, koji je proveden u 1. razredu osnovne škole. Radi se o modelu u kojem učenici u pet koraka samostalno uče kako se pripremiti za govorni nastup. Osim ciljeva učenja, razvijaju i druge važne kompetencije – kako osmisliti svoje učenje, kako razviti procese samostalnog učenja i odgovornosti za učenje, kako biti kritičan prema sebi i drugima i tražiti poboljšanja. Članak je namijenjen nastavnicima razredne nastave kao i nastavnicima slovenskog jezika na predmetnoj nastavi, koji mogu model uspješno uvesti na predmetnu razinu uz nekoliko nadogradnji i proširenja.

Ključne riječi: formativna pedagogija, jezična nastava slovenskog jezika, model učenja govornog nastupa

1. Uvod

Formativno praćenje može se definirati kao proces učenja, gdje postoji zajednički i konsenzualni pedagoški dijalog između nastavnika i učenika u procesu praćenja, kontrole i usmjeravanja razvoja učenja pojedinca u svrhu poboljšanja učinka učenja. Vrednovanje naučenog na kraju učenja trebalo bi biti što korektnije [1]. Pozornost u procesu učenja usmjerena je na tri ključna pitanja koja određuju: gdje se u procesu učenja nalazi učenik; kamo u procesu učenja učenik ide i što će učiniti kako bi postigao cilj [4]. Kroz formativno praćenje učenik osmišlja učenje te ga s učiteljem prilagođava i procjenjuje [2].

2. Model razvoja govornog nastupa

Model razvoja govornog nastupa proveden je u 1. razredu osnovne škole u okviru pet školskih sati krajem listopada. Prije početka provedbe ukratko sam učenicima predstavila model razvoja govornog nastupa kroz koji su samostalno i uspješno naučili govorni nastup. To su postigli razvojem i usvajanjem sljedećih ciljeva [3]:

- osmišljavanje vlastitog učenja,
- razvijanje procesa samostalnog učenja i odgovornosti za učenje,
- razvijanje sposobnosti vrednovanja govornog nastupa (razumljivost, prikladnost neverbalnih pratitelja govora),
- izražavanje vlastitih osjećaja prilikom govornog nastupa,
- razvijanje kritičkog razmišljanja i planiranje poboljšanja za govorni nastup.

Model se sastoji od pet aktivnosti:

1. razgovor o tome zašto učimo za govorni nastup,
2. vježba govora,
3. izvođenje govornih vježbi i izražavanje osjećaja,
4. vježba nastupanja,
5. izvedba govornog nastupa.

KORAKI DO USPEŠENGA GOVORNEGA NASTOPA

1. POGOVOR O TEM, ZAKAJ SE UČIMO NASTOPATI?

2. GOVORNA VAJA – UČENJE BESEDILA NA PAMET.

3. IZRAŽANJE OBĆUTKOV MED GOVORNO VAJO.

4. VAJA NASTOPANJA – UČENJE NASTOPANJA.

5. IZVEDBA GOVORNEGA NASTOPA

Slika 1: Model razvoja govornog nastupa

Pojedinačne aktivnosti provedene su korištenjem različitih oblika učenja (frontalni oblik učenja, individualni oblik učenja, grupni oblik učenja i rad u parovima) i metoda učenja (verbalno-tekstualna metoda, demonstrativno-ilustrativna metoda, iskustveno učenje i suradničko učenje). Plakat modela razvoja govornog nastupa stalno je visio na ploči i na vidljivom mjestu. Kad smo završili pojedinu aktivnost, označila sam je drvenom štikaljkom kako bi učenici mogli vidjeti što su već postigli i što još moraju postići. Svi ostali plakati koje smo izradili tijekom pojedinih aktivnosti također su bili izloženi na vidljivom mjestu.

2.1. Prva aktivnost: razgovor o tome zašto se pripravljamo na govorni nastup

Učenici su u skupinama raspravljali o tome zašto uče govorni nastup. Tijekom razmjene mišljenja usmjerila sam ih da traže razloge koji proizlaze iz životnih situacija – gdje i kada su primijetili govorni nastup? Zašto su imali govorni nastup? O čemu su govorili? Kako su se ponašali pri tome? Skupine su razmijenile mišljenja i zajedno smo formirali razloge za učenje govornog nastupa. Razloge smo iznijeli tako da su ih učenici razumjeli i da su proizašli iz njihovog iskustvenog svijeta. Zajedno smo napravili plakat i objesili ga na ploču, gdje je ostao na vidljivom mjestu.

Slika 2: Plakat

2.2. Druga aktivnost: govorna vježba

Ključ uspješnog govornog nastupa je dobro poznavanje teksta (uvažavanje neverbalnih elemenata komunikacije slijedi u aktivnostima u nastavku), zbog toga sam odabrala jednostavan tekst koji se tematski nadovezuje na trenutno raspravljani sklop (tj. jesen). Učenici su podijeljeni u četiri skupine. U dvije skupine ulogu »učitelja« preuzeli su tzv. čitatelji. To su bili učenici koji su znali čitati. Tekst pjesme čitali su drugim učenicima i tako vodili proces učenja. Učenici su također imali mogućnost potpore u učenju teksta slušanjem. Mogli su birati između kartica na kojima je pjesma u cijelosti napisana riječima i kartica na kojima je pjesma napisana u obliku slikopisa.

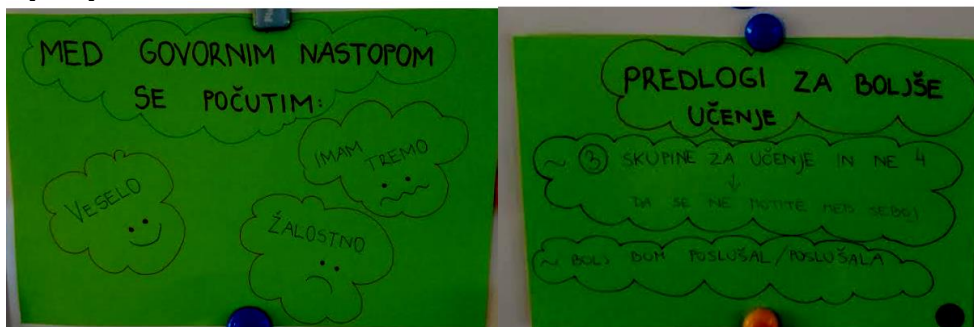
Slika 3: Slikopis

Druge dvije skupine usmjeravala sam sa stručnom suradnicom u 1. razredu na isti način kao čitatelja u druge dvije skupine. Skupine su potražile prostor za učenje teksta u učionici, gdje god su htjele – za stolom, ispod stola, na podlozi.

Iz opisa druge aktivnosti vidljivi su elementi diferencijacije i individualizacije. Učenici koji znaju čitati prilikom upisa u 1. razred preuzimaju ulogu učitelja u skupini, čitaju tekst pjesme drugima i vode proces učenja. Učenici koji su više vizualni tip nego slušni, tijekom učenja mogu koristiti slikopis. Dogovorili smo se da učenici, koji imaju poteškoće s pamćenjem pjesme, vježbaju i imaju govorni nastup samo jedne kitice pjesme.

2.3. Treća aktivnost: izvedba govorne vježbe i izražavanje osjećaja

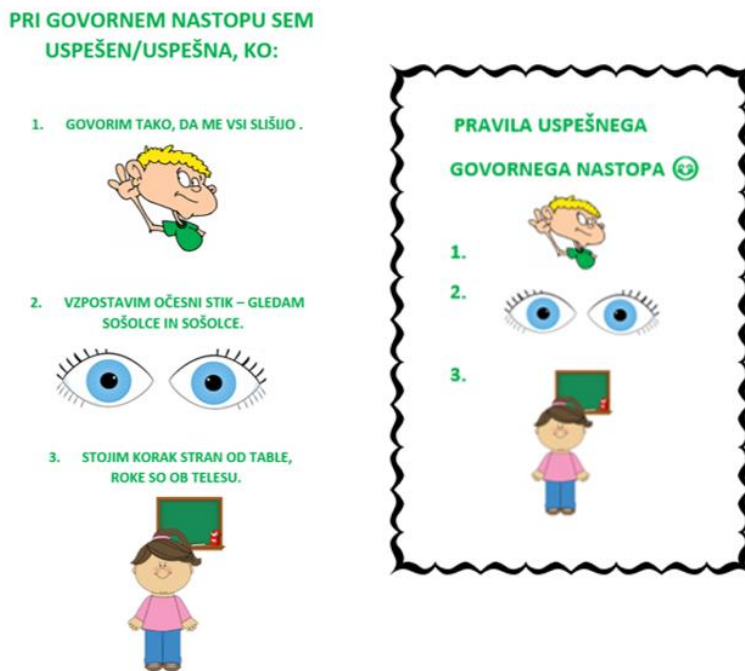
Govornu vježbu izveli su učenici pred pločom, njihov nastup sam snimila. Prije početka, ocijenili su se odgovorom na pitanje: »Što misliš kako uspješan/-a si bila u učenju pjesme?« Ocijenili su se trostupanjskom ljestvicom u obliku smješka. Kriteriji za uspješno pamćenje pjesme već su bili poznati učenicima, zato ih nismo posebno definirali. Učenici su nakon govorne vježbe izrazili svoje osjećaje, a zatim istaknuli što je bilo dobro i gdje su imali problema. Nakon toga su slijedile povratne informacije učenika i učiteljica. Povratnu informaciju su učenici izrekli u obliku pohvale. Ostalim učenicima kazali su što nije bilo najbolje i dali nekoliko prijedloga za poboljšanje.

Slika 4: Osjećaji tijekom govorne vježbe i prijedlozi za poboljšanje učenja
Nakon govorne vježbe zajedno smo izradili plakat o osjećajima i plakat o prijedlozima za poboljšanje učenja. Objesila sam ih na vidljivo mjesto kao i sve prethodne plakate.

2.4. Četvrta aktivnost: vježba nastupa

Prije provođenja četvrte aktivnosti, pogledali smo plakat koji prikazuje model razvoja govornog nastupa. Razgovarali smo o tome što su već usvojili i što ih još čeka na putu do uspješnog govornog nastupa. Pogledali smo plakat o njihovim osjećajima i prijedlozima za poboljšanje učenja. Provedba četvrte aktivnosti započela je gledanjem videozapisa govornih vježbi. Razgovarali smo o tome što mogu pohvaliti u videu i što im smeta. Na temelju zapažanja izveli smo tri početna pravila za uspješan govorni nastup, temeljena na neverbalnim elementima komunikacije. To su: govorim tako da me svi mogu čuti; uspostavim kontakt očima – gledam ostale učenike; stojim jedan korak od ploče; ruke su uz tijelo. Imala sam unaprijed pripremljeni plakat s pravilima, nakon razgovora sam ga objesila na vidljivo mjesto. Slijedila je vježba nastupa. Učenike sam upozorila da je ključ uspješnog govornog nastupa dobro poznavanje teksta i neka sami odluče hoće li naučiti jednu ili dvije kitice pjesme. Ovisno o broju kitica, podijelili su se u skupine i odabrali mjesto za učenje. Kao potpora učenju, dobili su kartice s pravilima za uspješan govorni nastup.

Slika 5: Plakat i kartice – pravila za uspješan govorni nastup

2.5. Peta aktivnost: izvedba govornog nastupa

Posljednja aktivnost je izvedba govornog nastupa. Prije izvedbe odredili smo kriterije uspješnosti i podijelili ih u tri skupine:

- početnik (ne slijedi nikakva pravila),
- mali majstor (slijedi dva pravila),
- majstor govornog nastupa (poštuje sva pravila).

Imala sam unaprijed pripremljeni plakat s kriterijima, objesila sam ga na vidljivo mjesto.

Slika 6: Kriteriji uspješnosti

Za ocjenu govornog nastupa koristila sam semafor. Učenici su drvene štikaljke sa svojim imenima stavili na crvenu boju, što znači da su svi počeli kao početnici. Ključno je da steknu osjećaj da su svi početnici i imaju mogućnost napredovati do malog majstora ili majstora govornog nastupa.

Slika 7: Semafor za samoprocjenu

Nakon što smo odredili kriterije, učenici su pred pločom izveli govorni nastup. Govorne nastupe sam snimila. Nakon govornog nastupa, učenici su se ocijenili, a povratne informacije su dali učenici i učiteljice. Prilikom povratnih informacija usredotočili su se na pridržavanje pravila koja smo postavili. Razgovarali smo o njihovim osjećajima i prijedlozima za poboljšanje, ako je potrebno. Samoprocjenu i osjećaje tijekom govornog nastupa učenici i učiteljice označili su u tablici, koja se pohranjuje u osobnim mapama učenika. Sljedeći školski sat zajedno smo pogledali videozapis. S učenicima sam razgovarala o tome kako su bili uspješni u pridržavanju pravila, mogućnostima dodatnog vježbanja i napredovanju do osvajanja titule majstor govornog nastupa.

3. Zaključak

Kada sam počela s pripremanjem modela uspješnog govornog nastupa, proizlazila sam iz toga da učenicima osmislim njihovo učenje i da prevladaju strah koji imaju od govornog nastupa. Željela sam da učenici 1. razreda imaju osjećaj da mogu puno toga naučiti sami, bez pomoći roditelja, uz minimalnu pomoć učiteljica i uz veliku pomoć vršnjaka. Tijekom govornog nastupa, učenici su pokazali veliku samostalnost, bila sam iznenađena koliko se dobro mogu procijeniti, svjesni su svojih sposobnosti i sposobni su izraziti iskrenu pohvalu i kritiku svojim kolegama iz razreda. Svidio im se takav način rada, bili su uključeni u proces učenja i u ocjenjivanje. Model se može prenijeti u više razrede i na predmetnu razinu, gdje učenici mogu sami sastaviti govorni nastup u pisanom obliku. Zajedno s učiteljem razvijaju kriterije uspješnog pisanja, učenici međusobno ispravljaju tekst i uvažavaju druge neverbalne elemente govora.

4. Literatura

[1.] Komljanc N. Vrednost povratne informacije v procesu ocenjevanja [dissertation]. Ljubljana: Filozofska fakulteta; 2004. 542 p.

[2.] Komljanc N. Začetki formativnega spremljanja v slovenskem prostoru. Učiteljev glas. 2014; 1(Suppl 1):5-6.

[3.] Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina. [Internet]. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo; 2018 [cited 2019 Oct 18]. Available from:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf.

[4.] Wiliam D. Vloga formativnega vrednotenja v učinkovitih učnih okoljih. In: Dumont H, Istance D, Benavides F, editor. O naravi učenja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo; 2013. p. 123-146.